

Ziek van de kerk: wie betaalt de rekening?

mr. dr. P.T. Pel

Expertisedag 11 oktober 2022

Theologische Universiteit Apeldoorn

Nederlands rechtskader

- **Art. 6 Grondwet:**
recht op vrijheid van godsdienst
- **Art. 2:2 lid 2 BW:**
Kerkgenootschappen worden geregeerd door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet.

Europees rechtskader

- **Art. 9 EVRM:**
recht op vrijheid van godsdienst
- **Art. 11 EVRM:**
recht op vrijheid van vergadering en vereniging

Europees rechtskader

▪ **Europees Hof (Straatsburg) :**
“Principle of the autonomy of religious organisations.”

“The internal structure of a religious organisation and the regulations governing its membership must be seen as a means by which such organisations are able to express their beliefs and maintain their religious traditions.”

Toepasselijk recht

- **Interne regelingen:**
 - > **primaat eigen statuut**
- **Externe regelingen:**
 - > **fundamenteel dwingend recht**
 - > **zelf gekozen aanvullend recht**

Primaat van het eigen statuut

- **Art. 2:2 lid 2 BW:**
Kerkgenootschappen worden geregeerd door hun eigen statuut, *voor zover dit niet in strijd is met de wet.*
- **HR 04-10-2019 ECLI:NL:HR:2019:1531**
NGK Hattem/Gort

Uitspraak HR 2019: NGK/Gort

Betekenis art. 2:2 BW

- **HR onderkent dat art. 2:2 lid 2 BW de sleutel vormt voor de scheiding tussen kerk en staat.**
- **HR erkent het primaat van het eigen statuut.**
- **HR laat en legt de verantwoordelijkheid voor de concrete invulling van het statuut bij de kerken.**
- **HR hanteert weloverwogen een strikte c.q. beperkte uitleg van het begrip 'wet'.**

Uitspraak HR 2019: NGK/Gort

Betekenis art. 2:2 BW

- **HR: de kerken hebben de vrijheid de rechtspositie van de predikant naar eigen kerkelijk recht te regelen.**
- **HR: afwijking van dwingend statelijk arbeidsrecht is mogelijk, tenzij het gaat om een belang van zo fundamentele aard dat het kerkelijk recht heeft te wijken.**

Uitspraak HR 2019: NGK/Gort

Betekenis art. 2:2 BW

- HR: toegepast op het kerkelijk recht van de NGK heeft de NGK ondubbelzinnig beoogd het statelijk arbeidsrecht uit te sluiten.
- HR: de eigen ontslagregeling van de NGK is deugdelijk en hoeft niet te wijken voor het statelijk arbeidsrecht.

Uitspraak Hof Arnhem-Leeuwarden 2021: BGM Muntendam

Preliminair: bevoegdheidsvraag

- **Voorop staat art. 2:2 BW**
- **De vordering vereist een toets door de overheidsrechter van het kerkelijk besluit.**
- **Daarmee treedt de overheidsrechter in de door een kerkgenootschap betreffende haar eigen ordening en inrichting genomen besluit. Daartoe is de overheidsrechter niet bevoegd.**

Uitspraak Hof Arnhem-Leeuwarden 2021: BGM Muntendam

Preliminair: bevoegdheidsvraag

- **Het beroep op art. 6 EVRM treft geen doel.**
- **De interne ordening van een kerkgenootschap wordt bepaald door de eigen kerkrechtelijke regels die zich aan toetsing door de overheidsrechter onttrekken.**

Uitspraak Hof Arnhem-Leeuwarden 2021: BGM Muntendam

Preliminair: bevoegdheidsvraag

- **Ook het ontbreken van een interne rechtsgang maakt de overheidsrechter niet bevoegd.**
- **Het ontbreken daarvan behoort tot de door het kerkgenootschap autonoom gekozen ordening van de eigen organisatie.**
- **Wie niet wenst te behoren tot een op die wijze geordend kerkgenootschap, kan afzien zich daaraan te onderwerpen of deze verlaten.**

Toepassing: wie betaalt de rekening?

- **Verschillende situaties:**
 - > **arbeid gerelateerd**
 - > **lidmaatschap gerelateerd**
 - > **inschakeling derden**
- **Primaat: eigen interne regels volgen.**
- **Uitzondering 1: fundamenteel dwingend recht.**
- **Uitzondering 2: zelf gekozen aanvullend recht.**

Info

mr. dr. P.T. Pel

Postbus 158

8050 AD HATTEM

T 038 – 4446644

E ptpel@pel-advocaten.nl

